

HOVEDKONKLUSIONER EVALUERING AF SPECIALUNDERVISNINGEN I NORDDJURS KOMMUNE

"Jeg prøver at gøre mit bedste her. Jeg vil meget gerne være deltagende og lære. Man skal bare prøve at overvinde det, når det er svært. Jeg siger altid til mig selv: "Bare prøv, kom så, du kan godt!""

Elev fra specialtilbud i Norddjurs Kommune

INDHOLD

1	Indledning	2
2	Rapportens hovedkonklusioner	2
	Visitation	2
	Handleplanen	3
	Forældrenes stemme.....	3
	Segregering.....	3
	Undervisningstilbud	4
	Melleformer	4
	De specialpædagogiske tilbud	4
	Samarbejde og struktur	5
	Samarbejdsformer	5

1 INDLEDNING

I forbindelse med budgettet for 2021 blev det besluttet, at der skulle udarbejdes en evaluering af specialundervisningen i Norddjurs Kommune. I budgetaftalen for 2021 fremgår det at: *"Partierne ønsker en evaluering med en vurdering af indsats og effekt på specialundervisningsdelen forud for 2022"*.

I forlængelse heraf blev der udarbejdet et kommissorium, hvilket blev vedtaget i børne- og ungdomsudvalget den 22. december 2020.

I kommissoriet er følgende formål for evalueringens tilblivelse præciseret:

- At skabe et godt grundlag den for fremtidige politiske prioritering af ressourcerne på området og stillingtagen til de enkelte skoler og børnebyers frihedsgrader på området.
- Etablere et fælles sprog og en fælles referenceramme, som alle parter i skole- og dagtilbud kan tage udgangspunkt i, når der skal tales om kvalitet på specialundervisningsområdet.

Evalueringen er opbygget omkring tre nedslag er:

- Visitation
- Undervisningstilbud
- Samarbejde og struktur.

Nærværende notat præsenterer rapportens hovedkonklusioner.

2 RAPPORTENS HOVEDKONKLUSIONER

VISITATION

Det centrale visitationsudvalg

Overordnet set viser evalueringen, at visitationsprocessen er blevet bedre over de sidste år. Der peges på, at den er blevet mere effektiv og professionel. Der er en velbeskrevet visitationsproces og det centrale nedsatte visitationsudvalg fungerer godt. Der er kommet en stærkere styring på sagerne og familieafdelingen inddrages og deltager i visitationsudvalget, hvilket giver et tværfagligt perspektiv på sagerne og en stærkere koordinering. Evalueringen peger på en mulighed for sparring om lettere sager med visitationsudvalget. Denne mulighed benyttes ikke ofte, men flere kan se muligheder i det og ønsker at benytte det mere.

Særligt tre intentioner viser sig som grundlaget for visitationen i Norddjurs Kommune:

- At understøtte barnets mulighed for at indgå i miljøer, hvor børn ses, lærer, trives, deltager - og tør livet (kerneopgaven)
- At sikre mindst mulig indgriben i barnets hverdag – inklusion i almenområdet
- At samarbejde omkring visiteringen.

Evalueringen viser, at det kan være vanskeligt at forene de to første intentioner i praksis. Særligt når det bedste undervisningstilbud skal udpeges, opstår der konflikt mellem disse to intentioner, og i nogle tilfælde ender det med en vurdering af, hvorvidt det ene skal træde i baggrunden for det andet.

Handleplanen

Der er indført krav om brugen af en fælles handleplansmodel. Handleplanen skal dels fungere som datamateriale for drøftelse og vurdering i visitationsprocessen, og dels skal den fungere som et pædagogisk redskab for lærerne og pædagogerne i arbejdet med elevers progression. Modellen er velbeskrevet, og den er et afgørende redskab i dels lærerens og pædagogernes arbejde i forhold til at følge elevens muligheder for trivsel og læring. Netop af den grund er handleplanen også afgørende for visiteringen, idet handleplanen anvendes som datamateriale for lederens og/eller visitationsudvalgets vurdering af tilbud. Handleplanen er kendt af alle, men evalueringen viser, at ikke alle anvender den, og kvaliteten af den er varierende fra skole til skole og fra medarbejder til medarbejder.

Der er etableret en struktur i form af handleplaner, som har til formål at udfordre og kvalificere dømmekraften og fastholde og udvikle kvaliteten i tilbuddet. Men handleplanen opleves ikke som "brugervenlig" i forhold til at skulle fungere som et pædagogisk evaluerings- og udviklingsværktøj og dermed kommer den ofte alene til at fungere som til dokumentation og dataopsamling.

Forældrenes stemme

Intentionen om samarbejde opleves af de interviewede forældre, som udfordret i praksis. Intentionen er til stede blandt de fagprofessionelle, men forældrene beskriver visitationsprocessen, som udfordrende. En leder peger på, at det muligvis kan skyldes, at forældrene ikke har samme viden om systemet som de fagprofessionelle, og derfor opstår der konflikt, når der skal træffes beslutninger om det rette skoletilbud. I denne sammenhæng er det vigtigt at være opmærksom på, at det nuværende visitationsudvalg kun er et år gammelt, og at det er relativ få forældre der er blevet interviewet.

Segregering

Evalueringen kan ikke direkte forklare, hvorfor segregeringsgraden er højere i Norddjurs Kommune end den er på landsplan. Evalueringen kan bekræftet, at segregeringen stiger fra mellemtrinnet til udskoling, men heller ikke her træder en klar forklaring frem. Dog kan der peges på to mulige forhold, som har betydning for segregeringen

- De demografiske og socioøkonomiske
- Det pædagogiske grundfundament og traditioner i det pædagogiske arbejde.

Ressourcefordelingsmodellen

Fordelingsmodellen har til formål at øge inklusionen af elever i almenområdet. Den har stor grad af decentralisering og et stort lokalt råderum i forhold til andre modeller.

Evalueringens undersøgelse af forholdet mellem budgettildeling og udgiftsbehov viser, at råderummet til interne tilbud (inklusion i almenområdet) er meget lille, når eksterne tilbud er betalt. Ligeledes skaber modellen udfordringer for de små skoler, da dette lille råderum er sårbart, når der kommer "nye" elever, der har brug for specialundervisning eller forøgelse af udgifter til segregeret tilbud. I Norddjurs Kommune er det særligt område Nord og område Midt, der er udfordret på grund af deres størrelse.

UNDERVISNINGSTILBUD

Mellemformer

Mellemrummet mellem specialområdet og almenområdet er voksende – de såkaldte mellemformer. Disse mellemformer er bud på undervisningsformer, der kan tilbyde specialpædagogisk støtte, hvor tilknytningen til almenområdet bevares. Mellemformerne viser sig i mange forskellige former, men i Norddjurs Kommune viser de sig særligt gennem arbejdet med lokale specialgrupper og i samarbejde med Trivsel og Læring.

Der er ikke noget, der tyder på en fælles kommunal organiseret indsats og strategi i forhold til udviklingen af mellemrummet mellem almenområdet og specialområdet. I stedet tegner der sig et billede af en naturlig udvikling i sammenhæng med udvikling af kerneopgaven generelt. Hvorvidt mellemformerne har positiv betydning for kvaliteten af kerneopgaven og derved elevers mulighed for trivsel og læring, kan denne evaluering ikke med det overordnede undersøgelsesdesign pege på.

De specialpædagogiske tilbud

Kommunen har en række etablerede specialklasser og en specialskole. Både specialklasserne som primært er placeret geografisk på distriktsskolerne og klasserne på Djurslandsskolen har veldefinerede profiler og specialer inden for særlige specialpædagogiske udfordringer.

Elevernes beskrivelser af deres skoleliv bevidner om gode trivsel – og læringsmuligheder i de specialpædagogiske tilbud, som de er indskrevet i. Dog kan de fortælle om tidligere tilbud, hvor betingelserne for trivsel – og læring var ringe, og om en lang vej hen til det rette tilbud.

Noget tyder på, at der er gode betingelser for kvalitet i de specialpædagogiske tilbud. Særligt to forhold giver anledning til denne vurdering:

1. Alle informanter beskriver mere eller mindre bevist elevernes progression, som afgørende vurderingskriterie for kvalitet i et tilbud.
2. Den pædagogiske dømmekraft viser sig som afgørende og vigtig i det pædagogiske arbejde, når der skal skabes betingelser for trivsel og læring. Tilmed kan vi gennem beskrivelserne udlede, at der er etableret struktur i form af handleplaner og vejledning, som har til formål at udfordre og kvalificere dømmekraften og fastholde kvaliteten, når den kommer til stede i et tilbud.

Dog peger analyserne også på at både 1 og 2 kan forbedres.

1. På trods af at de fagprofessionelle beskriver, at progression indgår som vurderingskriterie for kvalitet i deres arbejde, så bevidner deres beskrivelser også om usikkerhed i forhold til forståelsen og definitionen af kvalitet.
2. På trods af at handleplanen og vejledning er etableret som struktur, hvori dømmekraften kan udfordres, reflekteres og drøftes, så en given praksis kan udvikles og kvalificeres til fordel for barnet, så bevidner informanternes beskrivelser om problematiske forhold:
 - dels er det ikke alle fagprofessionelle, der forstår formålet med strukturerne og tiden er presset i forhold til at få etableret forståelse og metodekendskab.
 - dels opleves handplanen som nævnt tidligere ikke af alle som "brugervenlig" i forhold til netop at komme til stede som et pædagogiske evaluerings- og udviklingsværktøj.

SAMARBEJDE OG STRUKTUR

Samarbejdsformer

Det kan konkluderes, at rækken af samarbejdsfællesskaber i specialundervisningsområdet er kompleks, og at fællesskaberne går på tværs af mange områder. Af nogle kan næves alment skoler, specialskoler, almen klasser, specialklasser, lokale vejledningsteams, forvaltningen, Trivsel og Læring og hjemmet.

Samarbejdsfællesskaberne har både planlæggende og koordinerende funktion. De kan også have form af rådgivning og udveksling af ideer og meninger. Der kan også findes elementer af at de fagprofessionelle er samarbejdende omkring udvikling af kerneopgaven, men noget tyder på, at organisering og strukturering af disse mødeformer er mere uklare og uformelle.

Handleplanen er en bærende struktur for samarbejdet på specialundervisningsområdet. Den er kendt af alle, men som berørt under de øvrige nedslag, er kvaliteten og brugen varierende fra skole til skole og fra medarbejder til medarbejder. Noget tyder på, at handleplanen primært anvendes til dokumentering, og ikke i samme omfang som et pædagogiske redskab til kvalificering og udvikling af kerneopgaven.